

ÚLTIMA NIT AL BEAGLE

(AUTE SACRAMENTAL)

Gerty McDowell

ESCENA I. Coberta del HMS Beagle

(Escena vagament il·luminada per una llum freda i crua. com si la lluna fos rere la pantalla. Al terra llueix una dèbil resplendor groguenca, quasi recremada, on s'esllangueixen els evanescents i vacil·lants fanals de gas. L'escenari és la coberta d'un vaixell amb paquets protegits per lona i cordatges. Les veles dels mastelers darrere fan pensar que els personatges estan en la coberta de proa. Se sent el so del xipolleig de l'aigua amb el rumor de marina de fons. Dos personatges en l'ombra. El distingit i aristocràtic capità, Robert FitzRoy, que entra ara a escena, i la gràcil figura d'un jove Charles Darwin, assegut sobre una bala de lona, paper que interpreta una actriu)

DARWIN.- Bona nit, capità. Agafe seient al meu costat sobre els fardells. És aquesta la nostra última nit al Beagle. Acompanye'm com en els vells temps ens posàvem a contemplar les estrelles durant les nits de calma absoluta.

FITZROY.- Els vells temps! Anomena vells temps a un període que no sobrepassa els cinc anys.

DARWIN.- Cinc anys! Aquests cinc anys tancat en aquest bol amb vosté s'apropen bastant a la descripció de l'eternitat.

FITZROY *(Seu pesadament sobre la lona)*.- Vosté i jo tenim un problema.

DARWIN.- Només un?

FITZROY.- Molts. Però el més inexcusable sense dubte és el llenguatge. Acaba d'anomenar“vells temps” a cinc anys de convivència. Com que el temps és relatiu i tampoc m'és difícil passar els dies amb un ser tan exasperant com vosté,

li ho concedisc. “Vells temps”. Però no li permetré mai dir “bol” al Beagle, el bergantí de La Seua Graciosa Majestat més gallard, veloç i distingit de tot l'Almirallat, sobretot perquè el capitanege jo.

DARWIN.- Sí. Els seus dots per al lideratge són admirables.

FITZROY.- No siga adulator. El cert és que no hi ha bon capità sense una bona tripulació.

DARWIN.- Admirable, té raó, i ben comandada per vosté. La veritat és que al final li he pres afecte al Beagle. I he de confessar que ho vaig passar molt malament ja des del moment en què eixírem de Plymouth. Tot i que el meu estómac no admetia res més que panses, no vaig deixar de marejar-me en dues setmanes. Fins i tot trobe a faltar els colpets a l'esquena de l'indígena Orundelico, o com el va batejar vosté, Jemmy Batton, mentre jo vomitava en coberta “Pobre, pobre amic” em deia. Fins que no desembarcàrem a Madeira, no vaig poder comprovar amb seguretat si quedava un pessic de fetge dins de mi.

FITZROY.- Ah, el trajecte transatlàntic és on es graduen els veritables mariners.

DARWIN.- El fet de veure aquells penya-segats de lava negra barrejats amb sediments de calci, amb els quals podia estudiar la geologia del llibre de Lyell, em van fer despertar el mecanisme de la curiositat, i fins i tot plantejar-me la possibilitat d'escriure un llibre sobre Geologia. I ja no vaig necessitar més panses.

FITZROY.- La curiositat i l'estudi. Preciós remei contra el mareig, i per extensió contra l'angoixa de la vida. Però en realitat, no estarà experimentant en la seua persona allò que tant va repetint de l'adaptació de les espècies al medi?

DARWIN.- Oh, seria una gran conquesta per a la humanitat, i, especialment, per a mi, adquirir amb tanta rapidesa els resultats d'un procés tan lent i subtil. No es preocupe, ara que arribem al final de viatge, continue sent tan mal mariner com quan eixírem de Plymouth. No he deixat d'odiar la mar i els vaixells que el solquen, li ho confesse.

FITZROY.- Li ho vaig dir?

DARWIN.- El què?

FITZROY.- Li ho vaig dir alguna vegada? El seu nas.

DARWIN.- El meu nas?

FITZROY.- Sí. El seu nas. La primera volta que el vaig veure, al meu despatx de Londres, quan va vindre a postular-se com a geòleg de l'expedició. Sap què vaig pensar de vosté ? Em vaig dir. “Un tipus amb un nas així no pot ser un bon mariner”.

DARWIN.- Mai he pretés ser un bon mariner, per cert. Però, què té el meu nas de particular?

FITZROY.- Charles, el meu benvolgut Filòsof, creu vosté en la fisonomia?

DARWIN.- Per descomptat. La fisonomia vegetal determina un tipus de plantes que responen a un tipus determinat de clima o altitud. Fulles verdes i amples, abundant humitat i calor; fulles allargades i dures, aridesa i fred.

FITZROY.-Sí, sí, sí. Però no estic parlant de botànica. I si això ho apliquem a les persones? I, com les fulles ens parlen del clima, la forma d'un nas ens revelara el caràcter de cadascú?

DARWIN.- Oh, no ho crec, no senyor. Si alguna cosa té a veure la morfologia de les persones és amb l'ambient exterior en què es desenvolupen, no amb el seu tarannà, en cas contrari ens trobaríem amb l'absurd que tots els habitants de la Terra del Foc, posem un exemple, tenen un mateix caràcter per tindre la pell rogenca i les cames curtes.

FITZROY.- I no ho tenen? No hi ha un factor comú? La seua preferència per la vagància, la seua marxa lenta, el seu capteniment poc pràctic, el seu caràcter pidolaire. Com ho anomenaven, aquells nadius, l'acte de demanar almoïna?

DARWIN.- *Jamersunejar*.

FITZROY.- Sí, realment els fueguins es van fer molt pesats *jammersunejant* cada vegada més. Però no em sembla extraordinari. Mire vosté, és natural que les tribus primitives vagen adquirint objectes i costums dels pobles més avançats. Crec que així s'han formalitzat les civilitzacions. Els aborígens d'Austràlia, -recorda?-, malgrat la seua pobresa i la seua vida miserable, anaven errants per les granges dels anglesos, i semblaven estar agraïts amb les engrunes que els hi donaven: una mica de llet, el budell o el cap de les vaques dels escorxadors. I els xiquets tasmanians, era insofrible la seua tenacitat perquè els donares un terròs de sucre. No m'admet vosté que la mendicitat no és propi de pobles i personalitats inferiors?

DARWIN.- Definitivament no. Què em diu vosté de la dignitat i elegància dels tahitians, la dolçor dels tasmanians. No recorda el ball a la llum de la lluna tan sensual i artístic de les dones de les illes Cocos que van executar per a nosaltres sobre l'arena immaculada? Podria portar-li ací diverses dotzenes d'exemples de

l'alt grau de distinció de les anomenades races inferiors o salvatges, però el que volguera que m'expliqués ara és quins dimonis va veure vosté en el meu nas.

FITZROY.- Oh, res en particular. És un nas que no l'he vist en cap mariner, i mire que n'he conegut. Aquesta rodonesa de la punta, eixa carnositat de xampinyó, el pont nasal arquejat suaument, aquell dors curt, la gracilitat femenina, em van semblar propis d'un ser apegat més a la terra que a l'aigua.

DARWIN.- És cert. L'agua la vull per empassar-me el pa dur, si s'ha acabat la cervesa.

FITZROY.- Em pense que un gat no se n'espantaria menys. He vist les seues qualitats per a dominar la terra a la Pampa o en els impressionants Andes,. No li fa por el desert, ni les valls profundes, ni les altures. És capaç de dormir a camp ras i realitzar trajectes a peu o a cavall de centenars de milles sense immutar-s'hi. Ací, en canvi, tan prompte com posa el peu en coberta, una pal·lidesa domina el seu rostre des d'un interior que no accepta la més mínima inestabilitat. Me l'imagine notant els mateixos tremolors que sentírem durant el terratrèmol a Concepción.

DARWIN.- Exagera vosté. I respecte a les altres característiques, a les de l'ànima, què va advertir en mi?

FITZROY.- Segons la fisiognomia humana el seu rostre el descriu d'una manera exemplar. Front ampla, intel·ligència, capacitat d'abstracció; ulls negres i menuts, perspicàcia i curiositat insaciable; vast mentó, perseverança i tossuderia; llavis fins i expressius, gràcia i energia. La seua veu era dolça, però ferma alhora. Jo li vaig dir:

ESCENA II. Despatx de FitzRoy. Londres

(Escena il·luminada per la llum lateral d'una finestra, que encara manté les pinzellades groguenques d'un matí que promet la benedicció d'un cel sense núvols i una atmosfera amorosida. Ha desaparegut la llum dels fanals)

FITZROY.- *(Encaixen. Darwin hi posa les dues mans, fent palés el seu rang inferior i la gratitud per la rebuda)* Prenga seient, per favor.

DARWIN.- Li agraïsc molt que m'haja rebut immediatament.

FITZROY.- Una petició del senyor Heslow és difícilment rebutjable.

DARWIN.- No pot imaginar la torbació en la qual em trobe aquests dies.

FITZROY.- Està vosté emocionat?

DARWIN.- Estic absolutament afligit perquè vaig haver d'enviar-li, en contra dels meus desitjos, el rebuig a formar part de la seua expedició. L'oposició del meu pare era categòrica. Però des del mateix moment en què ell va canviar de parer, no he pogut dormir. A les tres del matí he agafat el cotxe exprés cap a Cambridge, he fet portar una nota a Henslow en mig de la nit perquè es reunira amb mi a l'hotel Red Lion a primera hora, on m'ha comunicat la infausta notícia que hi ha un altre candidat. Així i tot li he urgit perquè concertara aquesta entrevista amb vosté ací a Londres.

FITZROY.- Oh, ho sent molt. En efecte. Hi ha un altre candidat... *(Mira els seus papers)* el senyor Un tal *mister* Chester, naturalista... Però no m'ha donat encara el seu consentiment, diu que ha de revisar l'agenda de la seua oficina...

DARWIN.- Suppose que tindrà referents insuperables, molt millors que els meus.

FITZROY.- No li dic que no. Tenint en compte que vosté no és científic, sinó només un estudiant de Teologia... Encara que els informes de Henslow són excel·lents.

DARWIN.- M'alegre que el doctor Henslow haja respost per mi, ja que li tinc en gran estima. De fet al ell li dec la meua afició per la Història Natural. Congeniem tant, vam recórrer tantes vegades les platges prop de Cambridge que en el Christ's College solien anomenar-me en to burleta "L'home que camina amb Heslow".

FITZROY.- Tot un honor per a vosté, suppose. En realitat va ser ell el convidat a l'expedició. Va declinar la invitació i ens va recomanar a vosté.

DARWIN.- És un cert això?

FITZROY.- M'està dient que no coneixia aquest extrem? (*Darwin no troba paraules*)

DARWIN.- És un fet que diu molt i molt bé d'ell.

FITZROY.- Ara, pel que a mi respecta, preferiria ser acompanyat d'un jove, encara que inexpert, que no d'un experimentat savi incapaç de suportar els rigors del viatge.

DARWIN.- M'afalaga, senyor.

FITZROY.- Segons els meus informes (*Cerca entre els papers de la taula*), és vosté *whig*, políticament parlant, un liberal.

DARWIN.- Així em definiria, senyor, però en això té més importància la tradició familiar que les idees pròpies, encara que les subscriu en general. Pel que fa a vosté, Heslow m'ha advertit que participa del pensament *tory*. Podria ser un problema...

FITZROY.- Al contrari, m'encantaria discutir amb vosté com a part contrària. S'imagina com d'avorrit pot arribar a ser departir durant dos llargs anys amb algú que comparteix tots i cadascun dels seus pensaments polítics? A més m'ha impressionat vosté quan ha qualificat l'adscripció política com a una qüestió de tradició familiar.

DARWIN.- Estic informat de la tradició *tory* de la seua família.

FITZROY.- Oh, sí, la meua família. Solem dir que descendim del mateix rei Carles II. Ens preuem de ser *tories* des de generacions, i conservadors per convicció.

DARWIN.- Tenim també coneixement del destí del seu oncle, cap del Ministeri d'Afers exteriors, Lord Castlereagh. Una lamentable pèrdua.

FITZROY.- Oh, és una qüestió molt trista, en veritat. La seua mort no sols ens ha deixat sense un cap ben moblat per al govern, sinó un buit insubstituïble. (*Fitzroy queda uns segons abstret*) Però, diga'm. Què pretén realitzar durant el viatge?

DARWIN.- Oh, seria una benedicció poder recórrer el món per a estudiar noves espècies, les variacions segons el lloc. Veurà: si un caragol de mar de Dover adquireix trets propis criat a les platges d'Inverness, què no serà anar a examinar-lo al Cap d'Hornos. Completar el magnífic herbari i insectari de Henslow, quina magnífica compensació per la dedicació que m'ha dedicat. Sap? Ell m'ha regalat el volum de la Geologia de Lyell acabat d'eixir de la impremta. No trobaré més satisfacció que la d'aplicar les seues investigacions sobre les terres que anàrem trobant.

FITZROY.-És conscient que hauria d'abandonar els seus entreteniments i distraccions durant el temps de singladura?

DARWIN.- El que més m'agrada en aquest món és investigar. Ah! I caçar. No crec que tinguera massa problemes per substituir la persecució de les perdius de Shropshire per la dels guanacs dels Andes.

FITZROY.- Espere que hi podrà practicar aquestes aficions. Vull un home, així ho entenc jo, més com a company que com a un mer investigador. Se li ofereix la cabina de popa compartida amb altres oficials i un seient en el compartiment del capità per a descansar i treballar i participar dels meus menjars. Ara, li importaria que li diguera que vull la cabina, si desitge estar sol? Si tenim confiança mútua crec que ens entendríem, si no, probablement desitjaríem que l'altre es vaja al diable.

DARWIN.- Pot comptar amb això.

FITZROY.- *(S'alça i li ofereix la mà. Encaixen. Darwin molt més segur de si mateix i tranquil. FitzRoy pensatiu i transcendent)* Ha quedat doncs tot aclarit entre nosaltres.

DARWIN.- Llavors, considerarà la meua candidatura?

FITZROY.- No *(l'acompanya fins a la hipotètica porta)* No la consideraré, perquè ja ho he fet. És vosté qui ve al Beagle.

ESCENA III. Coberta del Beagle

(Escena il·luminada per la llum groguenca dels fanals i la llum blanca zenital de la lluna. Sembla haver-hi més transparència en l'atmosfera, ara que els dos s'han sincerat)

DARWIN.- Gràcies per haver confiat en mi. És vosté un valent.

FITZROY.- Per què no em diu un investigador perspicaç, un intuïtiu? Abans que vosté vinguera, ja sabia que hi era l'home apropiat.

DARWIN.- I en veure'm cara a cara, no li vaig defraudar? Ni tan sols aquests llargs anys de trajecte no han contradit les seues primeres impressions?

FITZROY.- La veritat és que no. Ha sigut una gran satisfacció comprovar que n'estava cert.

DARWIN.- El meu nas inclòs? Tan eloqüent?

FITZROY.- Inclòs el seu nas. *(L'agafa amb el dit índex i el dit cor i li fa un gest plaent, quasi un bes)* És adorable.

DARWIN.- *(Una mica astorat per la plasenteria inesperada. Si poguera fer un pas enrere, ho faria, però es refà del trasbals)* S'adona vosté que sempre estem recordant?

FITZROY.- I no hem arribat a vells. Sí. Si jo, acabat d'entrar en la trentena, i vosté, a punt d'aconseguir-la, ja ens empantanem en els records...

DARWIN.- Realment ha de ser així, perquè les vivències i els llocs recorreguts durant aquests últims cinc anys valdrien per milers de vides de qualsevol que no haja eixit mai d'Anglaterra.

FITZROY.- I, sap el que li dic? De totes les coses que un home pot fer, les seues col·leccions, els meus mapes, els meus mesuraments, les meues prediccions meteorològiques, l'única cosa que quedarà amb valor serà la memòria, els records dels motius que ens van moure a fer el que vam fer. Les coses realitzades pels homes s'esvaeixen en la seua insignificança i precarietat. Al final puc arribar a la conclusió que el que mou el món, el que fa avançar la civilització no seran els nostres descobriments, una cosa inerta i fixa, sinó l'experiència d'haver-los fet, la saba viva i germinativa que ens hi impulsava. Li ho dic molt seriosament, benvolgut filòsof: el món recordarà més els nostres diaris de viatge que els nostres descobriments o els nostres tractats.

DARWIN.- Estic completament d'acord amb vosté, que mereix l'apel·latiu de “filòsof” molt més que jo. A propòsit, per què em diu Filòsof?

FITZROY.- Oh, no és mèrit meu. Li ho vaig sentir dir al segon tinent Sullivan quan explicava a la tripulació les seues curiositats i els seus raonaments.

DARWIN.- Ah, el descarat del Sullivan. Vell rabosot. Sempre buscant posar-me a prova per a guanyar ascendent sobre els mariners.

FITZROY.-No ho crega, conec Sullivan des de l'anterior expedició. Si diu alguna cosa, ho fa de cor. La veritat és que s'ha guanyat l'estima de tots els tripulants, des de l'indígena York Minister, fins a l'últim grumet.

DARWIN.- Recorde que entre aquests també em cridaven, no tan llepes, “el nostre papamosques”.

FITZROY.- Un nom encertadíssim, per déu nostre senyor! Com el pardal al qual es refereixen. És que no està vosté sempre com a la caça d'insectes, amb els seus moviments ràpids i imprevistos quan està buscant o pensant alguna cosa, anant d'ací cap allà incansable i insatisfet?

DARWIN.- Així que “papamosques”.

FITZROY.- Així és, encara que el dia de la nostra entrevista a Londres va estar vosté molt moderat, però els seus ulls vius i les seues mans inquietes anunciaven el papamosques en què es convertiria. Per cert, llavors va dir vosté que el seu pare s'oposava a aquest viatge, però mai m'ha explicat com el va convèncer.

DARWIN.- No vaig ser jo. En realitat va ser obra del meu molt estimadíssim oncle Jos, Josiah Wedgwood, germà de la meua mare.

FITZROY.- Josiah Wedgwood? El de les ceràmiques Wedgwood?

DARWIN.- Sí, en efecte. Viuen a tan sols vint milles del nostre Shrewsbury, als quals jo solia visitar i on gaudia d'allò més d'unes delicioses jornades de caça i equitació amb les meues cosines. L'endemà d'haver enviat a Henslow una carta amb la meua renúncia a l'oferta del viatge, em vaig presentar a casa dels Wedgwood murri i decebut. Oncle Jos em va preguntar què em passava i li ho vaig explicar. Ell semblava escandalitzat: “Però per què s'oposa el doctor Robert al fet que el seu fill realitze un viatge tan apropiat per a un jove inquiet?”. “Oh, m’ha posat moltes pegues, que si sóc molt jove per a això i inexpert en la mar...”, li vaig comentar. “Així que el gegant de Shrewsbury ha fet pujar la

marea”, va dir. Ha de saber que el meu pare mesura més de dos metres i són
proverbials els seus atacs d'ira. “Sí, està molt enfadat i es manté inflexible”, li
vaig dir. “Tan sols ha accedit a això. Em va dir: “Si trobes una persona amb
sentit comú que t'aconselle d'anar-hi, t'hi donaré el meu consentiment”. “Estem
de sort”, va dir l'oncle Jos, “acabes de trobar aquesta persona. Fes una llista amb
totes les seues objeccions i li les rebatré una per una”. L'Oncle Jos em va
acompanyar a Shrewsbury amb la resposta a tots els inconvenients que posava el
meu pare. En arribar li vaig dir: “Benvolgut pare, tem donar-li un disgust. He
trobat la persona que et farà revocar totes els seus impediments”. Quan es van
asseure al saló davant del foc, l'oncle Jos es va traure la llista de la butxaca i la
va desplegar parsimoniosament. Li va dir... Però és millor així. Vosté farà del
meu pare i jo de l'oncle Jos.

ESCENA IV. Saló de la casa de Darwin en Shrewsbury

*(Escena il·luminada per la llum lateral d'una finestra. Hi haurà una altra
finestra en l'altre costat de l'escenari, per on els personatges, de tant en tant,
deixaran anar la vista en cerca del repòs, un bàlsam per a una entrevista que
s'entreveu tensa Els actors hauran d'impostar la veu amb la finalitat de
ressaltar el caràcter ficcional d'aquesta escena)*

DARWIN (oncle Jos).- Benvolgut cunyat, tinc una llista dels problemes que al teu parer
pot trobar el jove Charles si pren part en l'expedició del Beagle.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Oh, ja veig que vosaltres dos heu preparat a consciència aquesta conjura.

DARWIN (oncle Jos).- Un bon motiu requereix una bona planificació.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Sé que aquesta expedició és una magnífica oportunitat per a veure el món, però Charles té només vint-i-dos anys, per l'amor de Déu, si fa poc el teníem pujat als nostres genolls!

DARWIN (oncle Jos).- Cert. Com passen els anys. I el que és pitjor, marxen inexorables. Robert, no podem parar el seu curs, ni negar-nos al seu avanç. Charles és ja un home adult, molt intel·ligent i responsable.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Molt responsable. Ha! S'ha gastat l'assignació anual del Christ's College en menys de cinc mesos. Però no l'ha invertit en Bíblies ni llibres piadosos, no. Les vetllades amb música en el Glutton Club i les partides al *vingt-i-un* l'han deixat sense un penic.

DARWIN (oncle Jos).- Bé, són coses naturals a la seua edat...

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Naturalíssimes, ha! La carrera de Medicina no li feia el pes al senyoret, no podia amb les matemàtiques. Li horroritzava veure un esquix de sang, i va vindre d'Edimburg disposat a deixar els estudis. No vull, Josiah, que es convertisca en un ésser ociós. Per això el vaig convèncer perquè traguera un títol, encara que només fóra el de Teologia. Ser un clergue rural és un càrrec de responsabilitat i prestigi. Però al senyoret només li interessa la caça, els gossos i agafar rates i tem que serà una desgràcia per a ell i per a tota la família.

DARWIN (oncle Jos).- Robert, el teu fill no té caràcter ni de metge ni de pastor, ell és científic. No saps com gaudia analitzant ocells, plantes, estrats geològics en les nostres excursions per Irlanda i França.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Oh, això sí que li agrada, sí, perdre el temps pel camp caçant i col·leccionant escarabats com si fóra un salvatge. Un dia va vindre amb un fum d'escarabats, i com que no tenia prou butxaques on clavar-se'ls, saps on els duia? Estacats a la boca!

DARWIN (oncle Jos).- Tinc una llista amb totes les objeccions que vas posar a Charles *(Treu un paper doblegat de la butxaca, el desplega i es posa les ulleres per a llegir el que semblen idees per un guió)* Un. És un viatge perillós. No m'ho sembla tant, anant en el Beagle, un vaixell bregat en altres expedicions a les regions australs. Està molt ben equipat i preparat, dels millors de l'Armada. De fet està sent adaptat en Plymouth amb nous reforços: una coberta més alta i set tones de xapa de coure en la quilla. El Canal de Beagle, que connecta l'Atlàntic amb el Pacífic sense costejar el perillós Cap d'Hornos, va ser descobert pel capità d'aquest vaixell en l'anterior expedició.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Aquell desgraciat que...

DARWIN (oncle Jos).- Pringle Stokes. Es va suïcidar a Rio de Janeiro. El va substituir el seu segon a bord, l'actual comandant Robert FitzRoy quan només tenia vint-i-tres anys. I ací arribe al segon punt. El seu jove capità. Sí, ja sé que FitzRoy tan sols té vint-i-sis anys. Però és que porta navegant des dels catorze. Pertany a una família de l'alta aristocràcia, diuen que descendents d'una branca bastarda del rei Carles II, el seu avi és el comte de Grafton i el seu oncle lord Castlereagh.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Aquell ministre d'Afers exteriors, el que va aconseguir l'aliança per a vèncer Napoleó, el que al final es...

DARWIN (oncle Jos).- Sí, també es va suïcidar. *(S'hi fa un silenci que empastifa de manera llefiscosa els records i les pors)*

DARWIN (oncle Jos).- Diuen que FitzRoy és digne d'una família tan distingida. Manté l'autoritat a bord, és un home religiós, estricte, però intel·ligent, valerós, decidit. Encara que, diuen, una mica neuròtic, com el seu oncle, i iracund de vegades. No dubte que donarà tot per la seua tripulació.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Més arguments?

DARWIN (oncle Jos).- Per descomptat. Número tres. Els diners. Ja has comentat que Charles té la mà trencada per on se li escolen els diners. Però en el Beagle no té on gastar-los. Segons Henslow, el desemborsament per menjar representarà només trenta lliures per any per a ell i el seu assistent, i la suma total pel viatge no superarà aproximadament les cinc-centes lliures per les compres de material de les seues expedicions, pagament de guies, etc. No crec que Charles ací et gaste menys. Si fins i tot podries estalviar diners! De tota manera jo us puc ajudar si en tingueres necessitat.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Sí, Charles em costaria més diners ací, però almenys continuaria els seus estudis i tindria un títol.

DARWIN (oncle Jos).- No crec que hi haja cap problema per reprendre'ls a la seua tornada. Dos anys passen en un sospir.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Així i tot, em sembla una pèrdua de temps.

DARWIN (oncle Jos).- Al contrari. Quart i últim argument. Precisament, la pèrdua de temps (*Doblega el paper i es lleva les ulleres amb determinació, segur de i pagat de la tasca per la qual hi ha vingut*). Robert, t'ho assegure, un viatge d'aquestes característiques aporta més saviesa que deu anys a Cambridge i altres deu a Oxford. Hom ve d'una volta al món savi, conformat, experimentat, havent vist la vida cara a cara. L'experiència, les sensacions, les vivències adoben la persona no sols de cara a un futur professional, sinó per a la vida, que és més important que un títol o un càrrec. Per a crear-se un prestigi i una família...

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Una família! Encara li queda per a això. No veig el jove Charles ficat en un matrimoni, enmig de la xicalla.

DARWIN (oncle Jos).- Perquè, n'hauria de ser l'hora, no creus?

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Ara em diràs que tu ja hi has pensat. Per l'amor de déu, és el meu, el meu fill.

DARWIN (oncle Jos).- Serà per això, perquè ets el seu pare i no t'adones d'aquestes coses. Però si vingueres a casa i veres els ulls que posa a Emma...

FITZROY (doctor Robert Darwin).- La teua filla? La meua neboda, Emma?

DARWIN (oncle Jos).- La meua filla Emma, sí. I no cregues que ella no li torna unes miradetes igual d'espurnejants i lànguides.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Emma, la xicoteta i dolça Emma.

DARWIN (oncle Jos).- També s'ha fet dona, fa temps que no la veus. També a mi em sorprén constatar com ha canviat, que els seus jocs infantils han passat a ser una altra cosa ben diferent i gens innocents.

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Emma, caram! La veritat és que no em desagrada.

DARWIN (oncle Jos).- Llavors, acceptes?

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Accepte? *(Desconcertat sembla haver tornat d'un viatge molt llunyà)* Què he d'acceptar?

DARWIN (oncle Jos).- Acceptes?

FITZROY (doctor Robert Darwin).- Oh, dimoni manifestar! Accepte, accepte, què puc fer, si no?

ESCENA V. Coberta del Beagle

(Escena il·luminada per la llum groguenca dels fanals i la llum blanca zenital de la lluna. Darwin manté el mentó alt, el front exposat a la brisa i irradia el posat triomfal d'un general romà victoriós. No obstant això, les seues paraules sonen melancòliques quasi mandroses)

DARWIN.- Era una de les poques vegades que vaig veure vençut el meu pare. La primera, de fet. Ara m'adone que es va fer vell en aquell moment.

FITZROY.- Quan va haver de claudicar?

DARWIN.- Sí. Haver de pegar cabotada al disseny del que no quadra en els teus projectes, adonar-se que el món, les persones segueixen el seu curs alienes a la teua voluntat. Sí, supose que això és fer-se vell.

FITZROY.- Què hi ha de la seua cosina Emma? El seu oncle, fins i tot el seu pare, semblen bastant conformats amb la idea d'un possible casament.

DARWIN.- Podria. A mi tampoc em disgustaria.

FITZROY.- És bonica?

DARWIN.- Oh, sí, bellíssima, un àngel de caramel i nata acabada de bullir. Gentil, senzilla, inquieta, curiosa. És de la meua edat i sempre hem estat molt units. De fet, les úniques cartes familiars que regularment he escrit durant el viatge han sigut dirigides al meu pare i a ella. Pobre Emma. És un ser adorable.

FITZROY.- Per què diu pobre Emma?

DARWIN.- Perquè si em case amb ella seré testimoni dels sofriments que una dona ha de patir en un matrimoni.

FITZROY.- No li entenc bé. No creu que aquests sofriments que diu són els propis d'un matrimoni convencional?

DARWIN.- Vosté vol casar-se, tindre fills?

FITZROY.- Per descomptat. És el que s'espera d'un matrimoni. El Senyor va crear aquesta institució per a omplir el món de la nostra descendència.

DARWIN.- Jo no voldria tindre fills.

FITZROY.- Per què dimonis no vol tindre fills?

DARWIN.- Voldria tindre'ls, però adoptats potser. Un parell de fueguins, un xic i una xica no estaria malament.

FITZROY.- Per favor, Charles, s'imagina que els hereus de la considerable fortuna de la seua mare, els que portaran el cognom del seu pare, foren uns éssers negrellons i camacurts?

DARWIN.- Per què no? Vosté va voler civilitzar els tres fueguins que va portar en l'anterior viatge del Beagle.

FITZROY.- I l'experiment no va funcionar.

DARWIN.- Perquè els va retornar al medi salvatge d'on venien i van haver de salvar-se de nou per a poder sobreviure. Estic segur que, si uns nois són educats de molt joves ací a Anglaterra, no tindrien cap problema per aclimatar-s'hi i podrien arribar a ser tan distingits com els fills del seu avi el duc de Grafton.

FITZROY.- Charles, no diga ximpleries.

DARWIN.- No dic ximpleries. Crec seriosament en l'adaptació.

FITZROY.- Jo crec en la sang. I la sang d'aquests salvatges sempre els cridarà a la salvatgeria. Però encara no m'ha explicat per què no vol tindre fills.

DARWIN.- El meu amor per Emma m'impediria obligar-la al difícil pas del part. Vosté sap quina és la taxa de mortalitat de les dones durant el part?

FITZROY.- Per l'amor de Déu, el seu pare és metge. Està en les millors mans per a cuidar de la seua esposa. La meua tia la va tractar el pare de vosté i té ja noranta-cinc anys.

DARWIN.- Oh, sí. El meu pare és un dels millors metges d'Anglaterra. Però això no va impedir la mort de la meua mare quan jo tenia vuit anys.

FITZROY.- Oh, ho sent molt, són coses que passen de manera inevitable.

DARWIN.- Encara que la malaltia d'estómac que la va portar a la tomba no tenia res a veure amb el meu naixement i el dels meus germans, jo ho he sentit així, com si ella haguera mort per nosaltres, com si la nostra vida es deguera al lliurament de la seua.

FITZROY.- És lamentable, cert, però són coses de la naturalesa, Charles. Ha de tancar aquesta cicatriu d'una vegada per sempre.

DARWIN.- Té vosté raó.

FITZROY.- I no ho dubte, la millor manera de superar-ho és casant-se i tenint-ne... De veritat voldria vosté adoptar dos indígenes fueguins?

DARWIN.- Ja li ho he dit. Fueguins, o indis, o africans.

FITZROY.- Per què aquesta preferència per les races inferiors?

DARWIN.- No sé si jo les denominaria races inferiors per tindre un grau de desenvolupament diferent al de l'home blanc. Pense, per exemple, que el que avui són considerades races inferiors, com els egipcis o els perses, en l'antiguitat eren molt superiors als anglesos d'aquella època i pròpiament caldria que aquests qualificaren els anglesos com a races inferiors. Els pobles que van edificar els temples del Taj Majal, la Gran Muralla Xinesa, les belles i ordenades ciutats del Japó, que mereixen l'enveja de les brutes i caòtiques del sud d'Anglaterra, poden rebre el nom de races inferiors només per no ser blanques? Pot ser considerada raça superior aquells éssers miserables que pul·lulen per les nostres ciutats demanant almoïna, bruts, pollosos, mal alimentats, mal educats i amb una capacitat molt limitada per a expressar-se en anglès? Fins i tot el concepte de

raça el pose jo en discussió: Segons les Escriptures, el Gènesi diu que el Creador va fer l'home, Adam, a imatge i semblança seua. Per tant tots venim d'Adam, negres, blancs, grocs, rogencs.

FITZROY.- I com n'explica les diferències?

DARWIN.- També vénen en les Escriptures. La dispersió dels fills de Noé pel món després del diluvi i la seua adaptació al medi determinarien que els qui van arribar a llocs càlids adquirisquen la seua pell fosca, per a millor protegir-se del sol; els que van arribar a latituds fredes la pell blanca i el pèl clar; els que es desplacen en canoes menudes, les cames curtes, com els fueguins, etc. Però tots els humans som una mateixa raça, com es diu en Fets: "I d'una sang ha fet tota la nissaga dels homes."

FITZROY.- Ara li entenc, *(S'alça i el fa incorporar-se per a abraçar-lo)* Ara que porta l'origen de tot al lloc que li pertany, a la gran omnipotència i gràcia divina que va fer existir totes la coses de la seua divinitat i que per això són divines elles mateixes, nosaltres mateixos. Això és el que he esperat tan ansiosament de vosté durant aquests anys, que porte la ciència per a explicar els misteris de la revelació sagrada.

DARWIN.- Si bé participe del seu entusiasme, meu benvolgut capità, sent haver de defraudar-lo, ja que no tot el que explica la Bíblia s'adiu amb les observacions que durant aquest viatge he realitzat.

FITZROY.- Com quines?

DARWIN.- No voldria entrar en detalls, perquè encara he de formular les meues observacions, però li avançaré una cosa que tinc com a certa. El món no es va crear en una setmana.

FITZROY.- En sis dies. El seté déu va descansar.

DARWIN.- Oh, va fer tan gran feinada que, sent i tot el Creador, va acabar rebentat.

FITZROY.- Li agrada a vosté, té una tendència natural a l'heretgia i a la provocació. Sap perfectament que el descans diví és un exemple perquè els humans reflexionen sobre el treball fet, i d'acció de gràcies per haver-nos permès realitzar-lo i santificar-nos per ell.

DARWIN.- Personalment, d'haver estat Déu, haguera dedicat a la tasca una major cura i molt més temps.

FITZROY.- Per què raó havia d'haver fet això Déu?

DARWIN.- Perquè crec que la feina no està acabada, que la creació és un procés que sembla no tindre final. I sobretot perquè trobe a faltar un grau més alt en el perfeccionament de la seua criatura preferida: l'home.

FITZROY.- Està dient que l'obra divina és imperfecta?

DARWIN.- No imperfecta, perquè d'un ésser perfecte solament cal esperar la perfecció, però sí que percep que al costat de la terra i l'aigua amb què va formar Adam, a Déu va deixar un altre ingredient a tindre en compte.

FITZROY.- És evident. El seu hàlit diví.

DARWIN.- No en l'esperit, sinó en la matèria.

FITZROY.- I, quin és aquest element secret en la seua opinió?

DARWIN.- El caos del qual es genera tota creació i fins a un cert punt converteix la matèria en incontrolable i contradictòria, amb els seus vicis, passions, defectes traïcions, quimeres..., escenari d'una lluita acarnissada entre la seua pulsio infernal i el seu disseny diví.

FITZROY.- Caram, Charles, ara sí que li entregue el llorer de Filòsof.

DARWIN.- M'adula sense raó, ja que no em mouen els reflexos de la llum de la veritat sobre les coses, que és del que s'ocupa la filosofia. El que intente fer és poder mirar sense filtres a la vertadera llum del coneixement, que és la ciència. I sota la seua llum, li puc avançar que el principi del món dista de ser el que conta el Gènesi.

FITZROY.- Jo li feia a vosté més piadós amb tot el que li van ensenyar de Teologia a Cambridge. No ha sentit que precisament estudiosos de la seua universitat han establert l'edat de l'univers? Ho pot llegir en la introducció de moltes edicions de les Bíblies.

DARWIN.- Oh, sí. El món va ser creat l'any 4004 abans del naixement de Crist. Fins i tot en determinen exactament el dia: diumenge 23 d'octubre. I l'hora: les nou del matí. Un prodigi de la precisió. No és així?

FITZROY.- Així és. No ho creu vosté ?

DARWIN.- En absolut.

FITZROY.-No creu vosté en el que diu la Bíblia?

DARWIN.- Hi crec, li ho assegure. Crec en el que diu la Bíblia, però no en el que especulen alguns il·luminats intèrprets amb els seus càlculs místics.

FITZROY.- A mi sembla bastant raonable.

DARWIN.- A mi totalment inacceptable. Li ho explicaré de la manera més senzilla.

Recorda el terratrèmol que vam sofrir a Concepción? Hi havia moltíssimes evidències de l'alçament del terreny durant el cataclisme: les dones que mentre rentaven la roba en el riu van veure com les aigües retrocedien cap amunt, o les clivelles que s'alçaven sobre el seu nivell original quasi un peu. Sap el que vaig trobar al cim dels pics andins de més de vint mil peus d'altura?

FITZROY.- Sí, m'ho ha comentat un milió de vegades: petxines marines.

DARWIN.- Fòssils de petxines marines, exacte. I sap què vol dir això? Que aquells animals van estar un dia en el fons de l'Oceà i que forces descomunals com els terratrèmols les han elevades fins allà dalt. Quants terratrèmols amb la potència del de Concepción podem datar en aquella zona? Un cada cinc anys? Suposem que el terreny s'alça per tant a una velocitat d'un peu cada cinc anys. Quants anys caldrien perquè aquella petxina que viu a dos-cents peus de profunditat pujara fins allà? Més de cent mil anys! I encara diria que el període és molt més llarg, perquè la velocitat d'elevació no sembla ser tan ràpida i les petxines podrien haver viatjat no des de dos-cents peus de profunditat, sinó des de milers, ja que he observat que mentre que la serralada Andina s'alça, els atols de Pacífic s'afonen. Potser no va veure com descobrírem a Hawaii corals morts a centenars de peus de profunditat, la qual cosa demostrava que anaven morint al ritme que s'afonaven i no podien captar la suficient llum del sol? Benvolgut capità, el món és molt, moltíssim més vell del que s'imagina.

FITZROY.- Això no vol dir, estimat Charles, que entren les seues observacions en contradicció amb la Bíblia. Diu el Gènesi que Déu va separar amb la llum el dia de la nit. Però el dia i la nit duraven el mateix en el moment de la creació que ara? No pot ser que la rotació de la terra, en lloc de vint-i-quatre hores, fora de vint-i-quatre dies, o vint-i-quatre anys? La duració de la creació mateixa i el procés geològic s'ampliarien considerablement.

DARWIN.- No sé què dir-li. No trobe evidències del canvi de la velocitat de la rotació de la Terra. És més, si aquesta fora, com proposa vosté de vint-i-quatre dies, la vida en el planeta seria molt diferent, ja que, per exemple, no podríem trobar cap gènere vegetal que poguera viure vint-i-quatre dies sense sentir l'influx de la llum del sol, ni tan sols una sola setmana.

FITZROY.- Potser pel procés adaptatiu podrien haver-se acostumat gradualment al canvi.

DARWIN.- Molt bé! Llavors creu vosté possible un mètode pel qual plantes i animals poden haver-se adequat a un canvi de les condicions ambientals.

FITZROY.- Per descomptat. Un canvi progressiu a través de les generacions.

DARWIN.- Per tant la situació actual, després de milers i milers d'anys, és ben diferent a la que van conformar els fets de la creació.

FITZROY.- Sí. Siguen els anys que siguen.

DARWIN.- I què és el que determina aquests canvis?

FITZROY.- És evident, Charles, estimat Filòsof. És Déu qui en la seua infinita saviesa i omnipotència dirigeix aquests canvis. El passat, el present, el futur, tot està en la

ment divina. Fins ara no sabíem el perquè, però en això es basen les meravelles de les ciències, en deixar que la intel·ligència humana vaja descobrint a poc a poc, pas a pas, el pla ocult del creador. Si hi ha un rellotge, que és aquest perfecte mecanisme que regeix el món, encara que no puguem comprendre'n el funcionament, hem d'acceptar l'existència prèvia d'un rellotger.

DARWIN.- Ah, les intencions del Gran Rellotger, qui les sabrà! Llavors, per què deixar que siguen intel·lectes aliens a les ciències els qui postulen principis científics si res saben de ciència, i que en alguns casos han arruïnat el treball d'alguns científics.

FITZROY.- Són errors del passat, rigideses doctrinals vaticanistes que la nostra lluminosa església anglicana ha suprimit gràcies a Déu.

DARWIN.- Oh, errors de la imperfecta naturalesa humana. Sembla ser que és l'única cosa que no ha canviat des de la creació d'Adam i Eva, la capacitat per a equivocar-se i no esmenar-se tot i entropessar cent vegades en la mateixa pedra. Ha de ser enorme el pedrot i indestructible, perquè encara fa entorpir l'avanç de la ciència, de les relacions entre els pobles i les persones.

FITZROY.- És el més important, les relacions entre les persones. Més que les afinitats polítiques o els punts de vista sobre religió o ciència. No hauríem de ser arrossegats per dissensions de tal naturalesa, ja que posen greument en risc l'amistat entre els homes.

DARWIN.- Cert. Va haver-hi una vegada en què l'amistat, la nostra, va perillar realment. Recorda l'incident?

FITZROY.- Ah, sí, l'incident.

DARWIN.- Va ser a la seua cabina. Mai m'havien enervat tant els trenta-sis cronòmetres que vosté emmagatzema allí, en aquell cofre que no puc jutjar més que com a demoníac.

FITZROY.- Ja li ho he explicat un milió de vegades. Els porte per a realitzar les comprovacions de cartografia marina.

Darwin.- Acceptarà vosté que no era fàcil acostumar-se al seu so penetrant i persistent. Semblava que estàvem a punt de ser atacats per un exèrcit de formigues soldat o alguna cosa pitjor. I amb les ganes que tenia d'acabar amb aquella interminable parada a Rio de Janeiro.

FITZROY.- Va ser a Bahia.

Darwin.- Segur? Tant se val, no discutiré ara en una escena que tracta sobre la reconciliació. Però vosté, fora a Rio, o a Bahia, es va posar molt, però que molt enravenat, capità.

FITZROY.- La discussió va ser en Bahia, però el que llavors m'estava explicant vosté feia referència a les terres interiors de Rio.

DARWIN.- Efectivament. A unes cent milles de la costa. Tornàvem d'acompanyar un anglès que volia visitar la seua hisenda.

ESCENA VI. Cabina del Beagle, Bahia

(Escena il·luminada per la llum lateral d'una finestra. Aquesta, però és de dimensions menudes, per on no pot escapar-se cap mirada, ni l'aire, podria dir-se)

FITZROY.- Com li ha anat l'expedició?

DARWIN.- Apassionant. Boscos impenetrables, posaders bruts, avariciosos i mal educats, i un colon anglés anguniosament satisfet de ser-ho. Durant tot el trajecte ens ha volgut convèncer que sense el treball dels esclaus el café no existiria. Sense ells, deia, seria impossible l'aclarit del bosc, el llaurat, la sembra, recol·lecció, assecat i transport de la llavor que amb els vaixells de la seua majestat ha conquerit el món sencer i donat prestigi a la Corona.

FITZROY.- La mà d'obra esclava és indispensable per a l'economia de la Corona, efectivament. Què seria no sols del café, sinó del te, el cotó, el tabac, el sucre, matèries indispensable per a la nostra indústria, comerç i fins per a la nostra vida quotidiana. Però no pot vosté comparar el tracte humà que donem els anglesos als esclaus amb la manera en què els tracten portuguesos, espanyols o francesos.

DARWIN.- No ha d'haver-hi molta diferència, si s'ha de jutjar pels estralls de la vida dels esclaus d'aquell anglès: en un pujol vam poder veure les ruïnes d'unes cabanyes cremades. Era un campament refugi d'esclaus fugats. Segons comentava l'anglès, hi van viure durant un temps cultivant els seus propis camps, però els caçadors d'esclaus van aconseguir descobrir-los i els van capturar. Tan sols no van poder agafar una anciana, que va preferir llançar-se pel precipici abans de tornar a la hisenda. "Per tant", vaig pensar jo, "la vida dels esclaus no

és tan idíl·lica com m'ho presenta aquest senyor, si hi prefereixen la fugida i fins i tot la mort”.

FITZROY.- Considere vosté que, exceptuant la captura i transport dels esclaus, pràctica cruel on moren molts per malalties i la fam que provoca la cobdícia dels negrers i que no està en mans d'anglesos, sinó dels mateixos africans, àrabs o la Corona espanyola, la vida dels esclaus en les nostres plantacions és molt més plaent que la de la seua existència salvatge plena de penalitats, fam, epidèmies, guerres tribals, superstició i bruixeria. Treballen, però mengen tots els dies, tenen la seguretat de la seua família, tenen les seues festes i diversions.

DARWIN.- Sí, això mateix deia l'anglès, que eren feliços, perquè no havien de decidir res, amb el temps lliure dels dissabtes i diumenges per a conrear els seus propis horts. Un Edèn, en definitiva. Però una vegada arribem a aquella hisenda i després d'un opípar banquet, vaig veure com l'amo, no sé per què, va entrar en ira amb alguns esclaus i va decidir en revenja separar trenta famílies per vendre les dones i les xiquetes en el mercat de Bahia. A això es va oposar l'administrador, que estava encapritxat d'un xiquet mulat...

FITZROY.- Vaja vosté a saber per què...

DARWIN.- Sí, m'ho imagine. El cas és que van traure les pistoles i hagueren acabat disparant-se entre ells si nosaltres no ho haguérem impedit. Al final la baralla va acabar en res i les esclaves no van ser venudes.

FITZROY.- Ho veu vosté ? Com en tot, tot depèn de la compassió de l'amo. Hi ha amos bons i amos dolents, com els empresaris de les nostres fàbriques i mines. O és que creu que la vida dels treballadors anglesos és molt millor que la d'aquests negrets?

DARWIN.- També tem que els nostres treballadors, per les seues condicions de vida tan miserables, acaben no acceptant la vida que els ofereixen els seus patrons poc compassius.

FITZROY.- Hi ha dues coses que ho evitaren: d'una banda la mà dolça de la comprensió cristiana dels patrons, per l'altra la mà dura de la llei amb l'instrument de la policia i l'exèrcit. No recorda com sufocàrem la insurrecció dels esclaus a Montevideo quan el governador ens va demanar ajuda? Tan sols la vista dels nostres homes armats eixint en ordre des del Beagle en el port va haver prou perquè els revoltosos emprengueren la fugida.

DARWIN.- Oh, sí. Espere que siga l'última vegada que haja d'agafar l'escopeta per a intimidar altres homes. No és el mateix apuntar a un ésser humà que disparar contra les perdius.

FITZROY.- I si les perdius amenaçaren la seua hisenda fins i tot la seua vida?

DARWIN.- Confie que, com a espècie, la perdiu no puga desenvolupar la grandària d'un dinosaure i l'instint humà de la venjança.

FITZROY.- Cal anar amb compte, perquè, com vosté m'ha ensenyat amb les formigues que va veure en Rio, espècimens insignificants poden ser devastadors si coordinen l'acció simultània del seu enorme nombre d'individus.

DARWIN.- Efectivament, la desesperança i la injustícia són el millor ciment per a unir les voluntats a la recerca d'una eixida desesperada cap a una vida millor.

FITZROY.- No hi ha vida millor, almenys en aquest món. La rebel·lió condueix a un atzucac sense eixida. No hi havia illa, per molt perduda o mal cartografiada que estiga, on pogueren viure en pau els amotinats del Bounty. Els rebomboris i els

motins dels obrers no tenen cap sentit. Els ludites que destrossaven les màquines de les fàbriques no van passar de ser un rauxa utòpica que va desaparèixer tan ràpid com va aparèixer. Excepte protestes aïllades, com els incidents de Manchester...

DARWIN.- La massacre de Peterloo, dirà vosté. La cavalleria va dissoldre amb el sabre un míting d'obers i llauradors reclamant “una persona, un vot”.

FITZROY.- Oh, sí. Aquelles perniciosos idees franceses. Hem acabat amb Napoleó, però encara no hem exterminat la pesta del republicanisme. Ho farem de seguida. Gràcies a Déu la revolució francesa no arrelarà mai a Anglaterra, ni les vagues, ni les sedicions obreres, i sap per què?

DARWIN.- Vosté dirà.

FITZROY.- Pel caràcter benèvol del nostre sistema polític. El més perfecte que existeix. El parlamentarisme bicameral monàrquic amb l'harmònica confrontació democràtica de *tories* i *whigs* garantint la pau entre els estaments. Hem deixat els obrers constituir-se en sindicats, que canalitzen a través d'ells les seues necessitats al patró. Els hem donat lleis de protecció social, els hem ajudat amb el Fons per a la Pobresa, que resol els problemes més greus de desemparament. Aquesta harmonia és també la que fa que els motins o fins i tot la fugida dels esclaus en les colònies siga una utopia sense sentit. I sap per què?

DARWIN.- Vosté dirà.

FITZROY.- Perquè interpretem així la llei natural, que és la que Déu ens ha donat.

DARWIN.- No entraré a qüestionar si la monarquia o el parlamentarisme són acords sagrats, però és la llei natural o divina la que justificaria l'existència de l'esclavitud?

FITZROY.- En efecte. L'esclavitud ha existit des de sempre, existeix i existirà. La Bíblia ho diu.

DARWIN.- M'està vosté provocant? Recorde que m'he criat escoltant les proclames en contra de l'esclavitud que el meu avi Erasmus portava del club de lliurepensadors de la Societat Lunar. Recorde també que he estudiat Teologia i li podria posar en ridícul.

FITZROY.- Provem doncs. Fem una juguesca per veure qui guanya (*Puja a un paquet*)
Es diu en Efesis: “Esclaus, obeïu els vostres amos en la terra, amb temor i tremolor, amb la sinceritat del vostre cor, com obeïu a Crist”.

DARWIN.- (*Puja a un paquet més alt*) “Ja no hi ha jueu ni grec; no hi ha esclau ni lliure; no hi ha home ni dona; perquè tots vosaltres sou un en Crist Jesús”.
Gàlates.

FITZROY.- (*Puja a un paquet més alt encara*) “Mes el setè dia és dia de repòs per al Senyor el teu Déu; no faràs en ell cap obra, tu, ni el teu fill, ni la teua filla, ni el teu esclau, ni la teua esclava”. Èxode, 20. Això demostraria que el mateix creador de l'home va crear també a l'esclau.

DARWIN.- Com es pot defensar l'esclavitud si es retrau en Deuteronomi? (*Puja a un paquet més alt encara*) “Recorda que vas ser esclau a Egipte, i que el Senyor el teu Déu et va traure d'allí amb gran desplegament de força i de poder”.

FITZROY.- Diu Pedro: “Esclaus, estigueu subjectes amb tot respecte als amos; no solament als bons i afables, sinó també als difícils de suportar”. (*Bota a terra*)

DARWIN.- Argument dubtós, ja que, encara que no sé molt de grec, *oiketoî* no és pròpiament “esclau”, sinó “criat de la casa”.

FITZROY.- Interprete el que vulga, l'existència de l'esclavitud queda demostrada.

DARWIN.- Sí, sembla perviure en tota cultura antiga. El que queda en dubte és si ha de tindre lloc en la societat moderna o en la futura. Jo em quede amb el missatge redemptor de Lucas que sempre porte amb mi: “L'Esperit del Senyor està sobre mi, per a anunciar bones noves als pobres. M'ha enviat a proclamar llibertat als captius i donar vista als cecs, a posar en llibertat als oprimits”. (*Va baixant pels graons dels paquets per on havia pujat*)

FITZROY.- Charles, està vosté convertint la Bíblia en el manual d'un revolucionari!

DARWIN.- Déu em valga! Així i tot, sempre m'ha semblat que les situacions d'injustícia van en contra de la voluntat divina. Podria citar-li innumbrables exemples. Per això m'és abominable la terrible visió del grup de caçadors d'esclaus, que amb les orelles tallades de les seues captures, les exhibien com un trofeu espantós, o els càstigs infligits amb torniquets que immobilitzaven aquells desgraciats retorçats sobre el seu cos per un temps interminable, la violència assumida contra ells com una cosa natural. No és natural, li ho dic jo. Un dia li estava demanant a un esclau que em portara un barret, i com que no em comprenia, vaig portar la mà al meu cap per a indicar-li amb gestos, però aquell pobre home es va doblegar llastimosament en una postura de protecció perquè pensava que volia pegar-li. Quan un negret que no passava dels set anys em va donar un got d'aigua no del tot net, l'amo va començar a colpejar-li el cap amb

un fuet i haguera continuat fins a qui sap quin insuportable límit si jo no hi haguera intervingut. Veient tots aquests abusos, quasi desitge que els negres del Brasil seguisquen el camí dels esclaus alliberats d'Haití.

FITZROY.- Charles, m'exaspera el seu sentimentalisme i la seua inconsciència. Potser no veu el caos en què està sumit el regne d'Haití en mans d'esclaus insurrectes? Potser no castiguen els nostres jutges els delinqüents amb la presó o la deportació o els treballs forçats, que vénen a ser una espècie d'esclavitud penal amb la finalitat de corregir la seua conducta en prevenció de nous delictes? Sap què?

DARWIN.- Vosté dirà.

FITZROY.- Per l'amor de Déu, deixe ja de repetir “Vosté dirà”. Sembla que em retreu ser jo l'únic que parla i és vosté el que solta el seu credo sense interessar-se pel que pensa l'altre. *(S'esforça per calmar-se)* Sap què?

(Darwin vol parlar, però calla).

Que jo també he visitat una plantació esclavista. I, sap què? Que no m'ha semblat en absolut ni cruel ni inhumana. Al contrari. Els esclaus cantaven mentre treballaven, estaven d'un excel·lent humor en acabar la jornada, fins i tot es van posar a ballar i a cantar de nit tancada al voltant d'una foguera. L'hisendat va cridar llavors un grup d'esclaus i els va preguntar un a un si eren desgraciats, si volien ser lliures, si volien tornar a Àfrica. Tots i cadascun d'ells, sap el que van contestar? *(Darwin segueix guardant silenci pacient)*. Un no rotund.

DARWIN.- I quina altra cosa esperava que respongueren? Estaven davant del seu amo, per l'amor de déu. Què vol vosté, que foren sincers i després rebre un càstig per això? No siga vosté ingenu.

FITZROY.- Em diu ingenu! Està vosté rient-se de mi?

DARWIN.- En absolut.

FITZROY.- Està vosté dubtant de la meua paraula? (*Darwin Intenta calmar-ho. Vol parlar però és interromput*) Està vosté posant en qüestió el que li dic? Si és així, si és impossible que continuem vivint junts, serà millor que isca vosté de la meua cabina immediatament.

DARWIN.- Bé. Em vaig de la seua cabina, però crec que serà més convenient que marxe del vaixell i abandone en aquest moment aquesta desafortunada expedició.

FITZROY.- Faça vosté el que li done la gana. Però escampe la boira.

ESCENA VII. Coberta del Beagle

(*Escena il·luminada per la llum groguenca dels fanals i la llum blanca zenital de la lluna. Es recomponen de la discussió com si s'espolsaren les restes d'una rebolcada o una batussa. Es donen la mà*)

DARWIN.- Li done de nou les gràcies per aquella disculpa.

FITZROY.- Oh, va ser bàsicament mèrit del primer tinent Wickham. Li vaig cridar i en ell vaig descarregar tota la fúria contra vosté. No em faça dir el que vaig dir. El cas és que em vaig calmar i després li vaig pregar que el buscara a vosté i li demanara perdó per ferir els seus sentiments.

DARWIN.- Estava disposat a desembarcar i esperar en Rio un vaixell britànic que em tornara a la pàtria. La meua aventura científica havia arribat a la seua fi. Però ha d'entendre que no podia continuar per més temps les seues irrupcions de mal geni i el seu comportament superb.

FITZROY.- No m'havia comunicat mai el que pensava sobre mi.

DARWIN.- És el que deia sobre vosté als oficials. En saber de la nostra dissensió, em van acollir i van confraternitzar amb mi. Jo també estava enfadat i necessitava descarregar la meua ira.

FITZROY.- Compartien les seues injustes opinions sobre mi?

DARWIN.- Què li contaré? Li diuen “Café Calent”. Sap el que preguntaven cada matí per a testar el seu estat anímic? “S'ha vessat avui el café?”. Perquè els seus atacs d'ira eren odiats per tota la tripulació.

FITZROY.- Ara que ho comenta, sí que recorde comentaris sobre el café que, per cert, no venien al cas. Com, “caram, quin café més aigualit” o “què negre ha eixit hui el café”, o “molt amarg em sembla el café”, o “no hauràs posat sal en lloc de sucre al café?”. Així, recalcant la paraula “café”.

DARWIN.- Li pregue que accepti les meues excuses per ells. Era un joc sense malícia.

FITZROY.- Suppose que és millor que em digueren “Café Calent” que..., no sé, “Bollit de bledes”.

DARWIN.- Si em permet comentar-li alguna cosa sobre la seua personalitat, sense acritud...

FITZROY.- Avant, avant. Hem arribat a un punt d'enveuable intimitat.

DARWIN.- No té importància. És referent a les bledes. Crec que vosté té una por cervical al fet que el puguem considerar feble, flux.

FITZROY.- Vosté creu? *(Intenta, tot alçant-se i fent unes passes, dissimular la seua incomoditat. Li dona l'esquena, com si no volguera que la seua intimitat quedara exposada a l'anàlisi de Darwin)*

DARWIN.- És curiós que no s'haguera molestat en saber que li deien “Café Calent”, perquè és fort i contundent, i posa com el màxim del greuge que li hagueren anomenat bla com les bledes bullides.

FITZROY.- És només que no m'agraden en absolut les bledes bullides, al contrari del café calent...

DARWIN.- No. Hi ha alguna cosa més. Ho vaig veure el dia abans de partir i, he de confessar-ho, em va omplir de dubtes i cavil·lacions, fins al punt de plantejar-me rebutjar el viatge abans no haguera començat.

FITZROY.- De què m'està parlant?

DARWIN.- Del càstig que va infligir als mariners que es van emborratxar en el port durant la celebració del dia de Nadal, dos dies abans de partir.

FITZROY.- Oh, allò va ser el càstig a uns mariner borratxos que em van contestar insolentment en tornar al vaixell.

DARWIN.- I eren necessaris aquelles trenta-sis fuetades a aquells infeliços lligats al canó de proa?

FITZROY.- Una tanda de trenta-sis fuetades a la vista de tota tripulació fa més millores en el vaixell que un any de calafatejat en dic sec, crega'm. Però no dirà vosté que soc cruel. És més, crec que he sigut massa condescendent. Potser no vaig defensar-lo davant les protestes, justes queixes, del Wickham? No podia acceptar que les seues polides cobertes estigueren tacades amb els fòssils polsosos que vosté portava.

DARWIN.- Certament, i li torne a donar les gràcies.

FITZROY.- El que he hagut d'aguantar a aquest home, queixant-se sempre dels paquets d'ossos que emmagatzemava en coberta. (*Assenyala els paquets*) “En la pròxima tempestat ens hem d'anar a pic per culpa de tantes pedres”, deia. “Estiga tranquil”, li deia jo, “estan ben amarrades. Amb les passarel·les noves no hi haurà cap problema”.

DARWIN.- La veritat és que aquests paquets guarden les petjades de la vida antiga en la terra més fascinants he trobat. Henslow està encantat amb les descripcions que li faig a les meues cartes i ja ha trobat lloc al Museu de les Ciències per a les troballes. Amb el meu assistent Covington vam estar a Punta Alta vint-i-quatre hores cavant, nit inclosa. Vam trobar un ullal gegant de Toxodón, un elefant extingit i un guanac tan gran com un camell. Totes aquestes restes estaven guardades en un sepulcre de petxines marines, una catacumba perfecta per a monstres d'espècies extingides feia mil·lennis. On estaven aquestes grans bèsties

en l'època del Diluvi? Si uns pocs ossos molestaven en el vaixell, com era possible que s'hagueren pogut acomodar bèsties tan enormes a bord de l'Arca de Noé?

FITZROY.- És evident que l'Arca no tenia capacitat per a animals tan grans.

DARWIN.- Ni encara que Adán els haguera agafat nounats? En l'ou fins i tot?

FITZROY.- No tots els animals van aconseguir embarcar-se en l'arca. Per això es van extingir. Ací està l'explicació a la qüestió.

DARWIN.- Evidentment, el Toxodón, el Mylodón o l'armadillo gegant de Patagònia no trobarien la manera d'arribar nadant fins a Israel.

FITZROY.- Deteste el cinisme, Charles. Simplement. Per alguna raó divina aquests no van arribar a temps per a guarir-se en ella abans que caigueren les primeres gotes de pluja, van quedar fora i es van ofegar. Això és tot.

DARWIN.- Això és tot. No es van ofegar realment. Aquestes criatures s'assemblen extraordinàriament als seus diminuts descendents actuals. El vertader diluvi, el que realment va extingir a aquestes criatures, sembla que va ser la seua incapacitat per a adaptar-se als canvis del seu ambient. Els que sí que ho van aconseguir, van prevaldre, per exemple, fent-se més menuts per la falta de menjar, o adequant els seus organismes a un canvi d'aliment, com els diferents tipus de becs que van desenvolupar els pinsans en les diverses illes de les Galápagos. Si això és així, llavors els habitants actuals del món són molt diferents dels que Déu va crear.

FITZROY.- Charles, Charles, estimat filòsof. Havia vosté començat molt bé, però ara està lliscant per un terreny perillós. Ja li ho he explicat. El diluvi va negar tot.

Els ossos que ha recuperat són els espècimens que es van ofegar en ell. No creu en el diluvi universal?

DARWIN.- Oh, sí que hi crec. Crec. Però el diluvi no ho explica tot.

FITZROY.- Deixe's de ximpleries. Abandone's a la felicitat, a la felicitat, sí, a la felicitat de no poder comprendre els dissenys del creador.

DARWIN.- En una certa manera ens hi aniria millor, veritat? Però les evidències ens fan un altre tipus de preguntes a les quals un dia haurem de donar resposta. Fer-se preguntes incòmodes és propi de la ciència, de la filosofia, de la vida mateixa, en cas contrari ens sumiríem en una espècie de misticisme estúpid o de tirania de l'ortodòxia i la irracionalitat.

FITZROY.- Una de les preguntes que tem que quede sense resposta és el destí dels indígenes que retornarem a la seua tribu.

DARWIN.- Bona floreta per a canviar de tema. Però li ho concedisc. Canviem de tema si s'hi sent incòmode.

FITZROY.- No m'hi sent incòmode. Però li veig a vosté irreductible en aquesta qüestió. I no vull que aquesta última nit es veja entelada per una nova disputa que enterbolisca la nostra amistat.

DARWIN.- Parlem dels fueguins doncs.

FITZROY.- Per cert, els diem fueguins perquè ha triomfat la denominació de Tierra de Fuego imposada per Magallanes. Com va poder comprovar vosté mateix les fogueres de la costa que encenien els indígenes al pas del navegant portugués ja no són tan comuns avui. Més apropiat em sembla el nom que li va posar el

cosmògraf valencià que la va cartografiar per primera vegada. “Illa de Xativa” l’anomenà en homenatge a la ciutat on va nèixer. I és una denominació molt més encertada, perquè va descobrir, i nosaltres ho hem constatat, que Tierra del Fuego és una illa.

DARWIN.- Sí, ha faltat el pèl d’un conill perquè aquests fueguins els anomenàrem “xativins”, o com dimonis els diguen als habitats d’aquella Xàtiva de València. Potser el seu destí haguera estat del tot diferent. Què li preocupa d’aquests xativins-fueguins?

FITZROY.- Per a mi va ser una gran decepció, Charles, la resposta dels indígenes als esforços per culturalitzar-los. Al cap d’un any a Anglaterra pagant la seua educació de la meua pròpia butxaca, després de tots els maldecaps per fer-los persones respectables, com se’ns hi paga? Als pocs dies de retornar-los-hi, havien repudiat les seues robes, els seus modals, i no crec que triguen molt a oblidar l’anglès que van aprendre.

DARWIN.- I, què vol? Els mètodes que va utilitzar vosté per agafar-los no van ser els més ortodoxos. Tres d’ells els va retindre com a ostatges pel robatori d’una barca i a Orundelico, Jemmy Button, el va canviar per un botó de nacre. Damunt, en un excés d’imaginació que frega el cinisme, li va posar el nom de “Botó” en record de la gesta. Perdone, mai no l’he pogut anomenar així. Encara que a ell li agradava més el de “Jemmy Button”, fins a tal punt havia assumit la seua condició de britànic. Aquest ja no podia parlar la seua pròpia llengua quan va tornar després de tres anys, ni tan sols els seus pares el van reconèixer. Sabia vosté que no volia tornar?

FITZROY.- Sí, m'ho va dir a Londres. Em pregava plorant que el deixara allí. No li dic que em va costar convèncer-lo, perquè no ho vaig poder, i va embarcar a contracor.

DARWIN.- Si al principi del viatge va ser ell qui em consolava pegant-me palmades a l'esquena quan vomitava sobre la coberta, en veure que s'aproximaven les terres gelades del Canal del Beagle, era jo qui havia d'assistir a les seues arcades. “Tranquil, amic meu, tranquil”, li deia. Però era inconsolable. El seu mutisme i abatiment em trencaven l'ànima.

FITZROY.- Des del primer moment que el separàrem de la seua tribu, es va manifestar content, perquè creia que s'embarcava per a matar guanacs amb nosaltres. I tot i que va veure que s'allunyava de les seues terres cada vegada més, no va abandonar el seu caràcter amable, sempre inquiet per conèixer la nostra llengua, la nostra manera de navegar, de pescar. I a Londres es va convertir en un cavaller tan distingit que el presentàrem, juntament amb Fuèguia, al rei Guillem i la reina Margarita. En la recepció del palau de Sant Jaume els vaig fer un senyal amb les celles i Fuèguia i Jemmy es van agenollar i inclinaren el cap així, tan cavallerosament com els havíem ensenyat. La reina va quedar impressionada pel treball que vam fer el reverend Wilson i jo, especialment es meravellava amb Fuèguia, fins a tal punt que li va regalar per al seu futur dot un barret i un anell seu, dient-li: “Xiqueta, potser quan tornes a la teua terra et toque fer de reina dels teus”. “Reina jo, Sa Altesa? Mai crec jo. Jo menuda. Jo molt ximple.” “Benvolgut tresor,” va respondre la reina Margarita, “es pot ser molt ximple i tanmateix ser reina”.

DARWIN.- És un cert això?

FITZROY.- Absolutament. I va afegir: “Només has d'aprendre les regles de les cerimònies i el protocol. T'assegure que són la solució màgica per a fer que una persona simple i inculta sembla ostentar el grau més alt de la distinció”.

DARWIN.- Oh, això explicaria l'èxit de les monarquies entre els seus súbdits.

FITZROY.- Anem, Charles, no em siga vosté cínic.

DARWIN.- Més que la reina?

FITZROY.- Més li val a un governant ser cínic que anar mancat d'humor. Això sí que pot crear grans desgràcies.

DARWIN.- És per això que, més que “Graciosa” l'hauríem d'anomenar “La nostra Bromista i Trempada Majestat”?

FITZROY.- No m'agrada que faça bromes amb la Corona, Charles... El cert és que aquella recepció va alçar unes inesperades expectatives en la premsa nacional. Ho van reflectir tots els periòdics, fins i tot van aconseguir entrevistar a Jemmy, qui es va comportar amb tota templança.

DARWIN.- Per cert, tinc extractes d'aquesta entrevista. Jemmy no parava de demanar-me que li la llegira. La guardava en la seua cartera com el major tresor que haguera aconseguit a Anglaterra. Precisament porte al meu quadern les anotacions que en vaig traure: Daily Telegraph, del 2 de juliol de 1830

ESCENA VIII. Saló de la Societat Missionera Patagònica

(Escena il·luminada per la llum lateral dues finestres. És de dia i no hi ha ombres ni en els rostres ni en les paraules)

PERIODISTA (Darwin) *(Escriu en un quadern mentre pregunta amb una dicció intencionadament lenta i acurada, perquè l'indígena no tinga dificultats per entendre'l)*. - Com et sents a Londres, Jemmy?

JEMMY BUTTON (FitzRoy) *(Imita l'accent agut i brusc de Jemmy en un mal anglés)*. - Molt content. Molt feliç.

PERIODISTA (Darwin) - Què és el que més t'ha impressionat d'Anglaterra?

JEMMY BUTTON (FitzRoy). - Oh, pobles molt grans, edificis molt alts, tots en pau, molta gent no treballa, no caça tot el temps. Roba molt bonica. El lleig el fa bonic.

PERIODISTA (Darwin) - I què és el que menys t'ha agradat del nostre país?

JEMMY BUTTON (FitzRoy). - Molta gent. Massa moren. Molt parlar, soroll.

PERIODISTA (Darwin) - Els teus companys i tu heu sigut batejats. Sents una cosa especial per això?

JEMMY BUTTON (FitzRoy). - Sí, content de ser de la religió vertadera. Content de tindre un Déu gran.

PERIODISTA (Darwin) - Et sents capaç d'estendre la religió entre les tribus de Terra del Foc?

JEMMY BUTTON (FitzRoy).- Això més bé missioners allà. Jo no sé parlar de Déu com ells. Els missioners en parlen bé.

PERIODISTA (Darwin) – T'agradaria que els fueguins i les seues terres formaren part de l'Imperi Britànic?

JEMMY BUTTON (FitzRoy).- Sí. anglesos bons. Anglesos no maten i roben terres als indis com els espanyols.

PERIODISTA (Darwin) – Quin és el teu plat preferit de la cuina britànica?

JEMMY BUTTON (FitzRoy).- Peix fregit amb creïlles i pastís de poma.

PERIODISTA (Darwin) – Quina és millor per a tu, la cuina britànica o la fueguina?

JEMMY BUTTON (FitzRoy).- Allí sols mariscos, ous, peixos, llúdries i guanacs.

PERIODISTA (Darwin) – Mengen els fueguins carn humana?

JEMMY BUTTON (FitzRoy).- Quan hi ha fam i és una gran fam, abans que gossos, preferim matar velles. Elles fugen al bosc, però nosaltres rastregem, capturem, nuguem, portem al llogaret i obliguem a respirar fum de fogueres. Això mata. Després en mengem.

PERIODISTA (Darwin).-Per què no menjar-se abans els gossos?

JEMMY BUTTON (FitzRoy) .-Velles no cacen llúdries.

PERIODISTA (Darwin).-Tens ganes de tornar a Terra del Foc?

JEMMY BUTTON (FitzRoy) .-No.

PERIODISTA (Darwin).-Quin és el motiu?

JEMMY BUTTON (FitzRoy) .-Ací bé. Ja no sé parlar yàman.

ESCENA IX. Cuberta del Beagle

(Escena il·luminada per la llum groguenca dels fanals i la llum blanca zenital de la lluna. FitzRoy acompanya les seues paraules amb un deix de penediment i tristor com no l'haviem encara sentit. La tendència a mantenir el cap cot accentua el sentiment de recança)

FITZROY.- En realitat tot aquest assumpte es va convertir en un gran escàndol.

L'opinió pública anava avalotada en saber que hi havia caníbals entre ells, l'Almirallat va posar el crit al cel fent-me responsable del que qualificaven un segrest del qual no en volien saber res. Quasi em culpen d'assassinat per la mort a Londres del quart fueguí, Boat Memory, infectat de pigota. Em van amenaçar d'apartar-me de posteriors expedicions, i jo pensava que ja no comandaria cap vaixell en la vida, fins que em van assignar el segon viatge del Beagle: un dels objectius era retornar a aquells salvatges a les seues terres. Quan es va fer públic, la recentment creada Societat Patagònica ens va fer arribar de tot el país obsequis perquè aquests difongueren la cultura anglesa entre les seues tribus.

DARWIN.- Ja recorde. Em vaig quedar de pedra en veure el que contenien: paraigües, jocs de llit, estovalles, sabatilles d'anar per casa. Per l'amor de déu, si ni tan sols tenen una casa i una llar on gastar-les, ni llits, ni taules. Bíblies, a muntó per a

persones que no saben llegir. També hi havia barrets, orinals, vaixelles i jocs de te.

FITZROY.- De la casa de ceràmiques Wedgwood, el seu oncle.

DARWIN.- Vosté creu que és manera de difondre la civilització? Pensaran els indígenes que no estem molt bé del perol.

FITZROY.- Sí, crec que no van molt errats.

DARWIN.- Supose que la Societat Patagònica considerarà més fàcil conquerir l'Argentina amb Bíblies i orinals que amb els canons i la pólvora, a la vista dels intents infructuosos del general Beresford davant Buenos Aires.

FITZROY.- No sé què ens oferirà el Con Sud a Anglaterra. Cada vegada en sóc més escèptic. Té raó, ni les Bíblies ni els canons n'han donat cap resultat. Haver de recollir el missioner que deixàrem en el Canal, perquè els fruits d'aculturació van ser nuls, va ser una experiència dolorosa. Fins i tot rebia pallisses dels indígenes.

DARWIN.- No se m'ha llevat del cap el seu plor desconsolat demanant que el salvàrem d'aquells irreductibles. Li van destrossar l'hort, li robaven el que podien, van utilitzar les Bíblies que els va entregar per a encendre fogueres.

FITZROY.- Ni tan sols Fuèguia hi va intervindre per a protegir-lo. Quan es va casar amb l'altre indígena que capturem, York Minister...

DARWIN.- Eliparu es deia. Quin tipus més sinistre, en la vida he vist uns ulls recelosos com aquells. Seguia a Yokusshlu, o Fuèguia, a tots els llocs.

FITZROY.- Estava enamorat d'ella. I ja sap, l'única dona, una joveneta de catorze anys, entre una tripulació de vuitanta homes...

DARWIN.- Jo crec que a la jove Yokusshlu li agradava més Orundelico. Al cap i a la fi ella estava seduïda pels modals civilitzats que tan bé va adoptar.

FITZROY.- És possible, però, Jemmy Button no estava llavors per a embolics de faldes.

A més, segons em va contar el reverend Wilson, que els acollia a la seua casa de Londres, va passar un incident una miqueta confús entre York i Fuèguia . Ell creu que la va violar, o ho va intentar. La meua opinió personal és que va realitzar algun acte simbòlic per a apropiat-se d'ella, no sé, com la certificació d'un matrimoni a la manera indígena. La veritat és que els indígenes de la Terra del Foc han de ser uns dels més reluctants als impulsos civilitzadors de l'Imperi Britànic.

DARWIN.- Realment em fan pena, perquè a la fi la seua feblesa i aïllament els faran assimilar-s'hi o extingir-se. És ineludible aquest procés. Però és veritat que, comparats amb tots els indígenes que hem visitat al llarg d'aquest viatge al voltant del món, els fueguins han sigut els qui menys implicacions sentimentals m'han despertat. El seu caràcter retret, la seua mirada esquiva, els seus cabells esbullats, la precarietat de la seua existència. Dormen sobre el sòl humit, no ha arribat a ells encara l'agricultura, el seu llenguatge sembla consistir en espetecs i tos guturals. I la seua violència. Un dia vaig veure un pare colpejar salvatgement el cap del seu fill contra una pedra per haver deixat caure en terra els ous d'un niu de gavines que havia depredat. La antropofàgia...

FITZROY.- No l'hi done massa importància. Dubte que siga cert el canibalisme entre els fueguins. Crec que Jemmy va carregar massa les tintes en l'entrevista. L'afany de protagonisme el va portar a dir el que el periodista desitjava que diguera. Un parany en el que podríem caure tots.

DARWIN.- Quina diferència amb els gautxos de la Pampa, els millors genets del món.

Van ser mesos apassionants els que vaig passar amb ells, cavalcant per una terra d'horitzons infinits, gaudint de la seua independència, fent campament allí on venia a mà, la companyonia a la que em feien participar, la resistència a la fam a la set i al fred que m'encomanaren, la xerrada amistosa al voltant de la foguera bevent mate, aquella beguda estimulante i social, o llegint a la llum de les flames *El paradís perdut* si no tenia ganes de xerrar. Fins i tot van intentar ensenyar-me a llançar les boleadores. Un fracàs total. Quan intentava fer-les voltejar per a llançar-les sobre la vaca, es van embolicar en les potes del meu propi cavall i tots dos vam caure amb perill per a tots dos. Imagine com se'n reien aquells gautxos. Sí, m'hauria agradat ser un gautxo i practicar el codi de cavaller que els distingeix i els ennobleix.

FITZROY.- Va ser llavors quan va conèixer el general Rosas, no és així?

DARWIN.- Sí, va ser en aquella expedició des de la desembocadura del Rio Negro fins a Buenos Aires. En el Rio Colorado el general Rosas tenia alçat un fort per a controlar els indis patagons de la frontera. Vaja soldadesca que es criava allí. No crec que en cap exèrcit del món, ni tan sols entre el dels lliberts d'Haití, se semblaren tant a bandits i vilans. Els soldats caminaven pel campament com xicotets tirans, amb les seues esclaves índies, bevent mate o aiguardent, molts d'ells borratxos la major part del temps. A la plaça en vaig trobar un amb les seues quatre extremitats nugades a estakes clavades al terra. Estava mig deshidratat, però va poder respondre'm quan li vaig preguntar què feia allí. "Oh, rep el càstig del general per contravenir les ordres de no molestar-lo. Va riure. Quan el general riu és terrible, vaja amb compte".

ESCENA X. Tenda del general Rosas. Rio Negro. La Pampa

*(Escena il·luminada per la llum lateral d'una finestra petita, per on s'escola una
contraclaror que ens excita dubtes, incerteses, confusió, desconcert i una certa
pudor que no sabem on ni com amagar)*

FITZROY (general Rosas).-Benvingut a la meua humil tenda. El general Rosas, per a
servir-lo.*(Encaixen)*

DARWIN.- Charles Darwin, naturalista del Beagle.

FITZROY (general Rosas).- Quan vaig saber que un anglès passava pel meu
campament, em vaig dir: “Què anirà trescant aquest angleset, que va portant-se
pedres del nostre territori?”

DARWIN.- I jo vaig pensar: “Qui serà en realitat aquest home, al qual tots reverencien i
temen”. *(Darwin li dona uns papers)*

FITZROY (general Rosas).- No té raons per témer aquell que és temerós de Déu.
*(Llegeix els papers per a si mateix fent que els llavis en silenci lletregen
cadascun dels signes d'escriptura)* Així que ve recomanat. Caldrà seguir-li la
veta. Segui. *(Seuen)* Un mateix? *(Darwin accepta la carabassa i la pipa amb
naturalitat, després li l'ofereix perquè el general l'hi aboque aigua calenta)*
Però en realitat aquests papers no valen un carall. Jo li donaré un passaport

perquè vaja en el meu nom on vosté vulga a l'Argentina, fins i tot a Xile. Molt interessant per la Pampa?

DARWIN.- Oh, sí. Hem trobat peces extraordinàries d'animals prehistòrics.

FITZROY (general Rosas).- Serà l'única cosa extraordinària que es pot trobar en aquest desert plagat d'indis. Els indis estan ressentits contra els argentins perquè diuen que envaïm les seues terres de caça. Les seues terres. Ha! Que ensenyen els documents de compravenda que demostren que són seues. Amb aquesta excusa roben les ovelles i els bous dels ranxers. Per això són criminals i han de ser eliminats. Precisament la setmana passada van atacar un lloc de vigilància en la carretera cap a Buenos Aires. Els meus homes són experts a seguir les petjades dels indis i han sigut capaços de passar dies i dies cavalcant fins a enxampar-los. Els indis mascle han sigut afusellats immediatament, les femelles repartides com a esclaves entre els soldats, excepte les velles i les lletges, que han seguit la mateixa sort que els homes.

DARWIN.- I els xiquets?

FITZROY (general Rosas).- Venuts tots com a esclaus.

DARWIN.- Però és una sort horrible, general.

FITZROY (general Rosas).- Ah, sí? Horrible? Pensa que nosaltres som els dolents i ells els bons? Per què no va vosté i es deixa capturar per ells i ho comprova? Aquesta és la guerra més justa de les guerres, ja que va dirigida contra els salvatges. He abandonat la meua hisenda, que consta de milions d'acres, la meua cabana, amb centenars de milers de caps de bestiar, per a guanyar aquesta

contesa pel bé de la nació. Ha pensat que fins fa poc temps els nostres homes, les dones, els xiquets, els cavalls estaven exposats als ultratges dels indis?

DARWIN.- Almenys, es podria perdonar a les dones.

FITZROY (general Rosas).- No podem deixar-les. Crien molt ràpid. Els indis són feristeles, pitjors que rates.

DARWIN.- Supose que és el sentir de la majoria dels argentins.

FITZROY (general Rosas).- De la majoria? De tots i cadascun dels membres que constituïm aquesta jove i heroica nació. Però, és clar, a la sensibilitat anglesa, que es commou davant la simple celebració d'una correguda de bous, li semblen els nostres mètodes cruels. És llei de vida, que les nacions més fortes assimilen els seus grups indígenes, com els estatunidencs amb els seus indis, vostés amb els aborígens d'Austràlia. Li semblen mètodes cruels? Vaja a visitar de la meua part el governador de Santa Fe, que té com a esport favorit la caça d'indis. No fa molt havia matat quaranta-vuit i venut els xiquets al preu de tres o quatre lliures cadascun. No diu res? Caram, s'ha queda vosté blanc com un caramell de glaç.

DARWIN.- Oh, no és res. Estic tranquil perquè vosté no ha somrigut durant tota l'entrevista. El senyor que està castigat allà fora m'ha assegurat que quan el general Rosas riu, no hi ha salvació possible.

FITZROY (general Rosas).-El meu bufó! Ha, ha, ha. Ara m'estic rient, però no en tinga por. El treball dels meus bufons és fer-me divertir amb les seues ximpleries. No s'hi preocupe, ara li mane deslligar. Puc dir que ha sigut gràcies a la seua intercessió?

DARWIN.- Per favor. Molt amable Així hi haurà algú en l'Argentina qui recordarà una bona intervenció d'un anglès en en favor d'un alleujament de la disciplina, encara que siga una bella fal·làcia.

FITZROY (general Rosas).-Ah, la disciplina. És el ciment de la nació. Sense disciplina tot s'esqueixa. Un dia entre les estaques a la vista de tots els soldats fa més millores en l'exèrcit que un any d'entrenament, crea'm.

DARWIN.- On he escoltat això abans?

ESCENA IX. Coberta del Beagle

(Escena il·luminada per la llum groguenca dels fanals i la llum blanca zenital de la lluna. Tornen als fardells on seuran, Darwin encara amb el mate a la mà, FitzRoy amb el cansament que es palesa quan pren seient)

FITZROY.-És que em fa vosté dir unes coses...

DARWIN.- El llenguatge de la mà dura. Parla el mateix idioma en diferents escenaris. El general Rosas serà algú en aquesta jove nació. Quan arribàrem a Buenos Aires, la ciutat estava sent assetjada per les seues tropes. Gràcies al seu salconduit vam poder sortejar tots els controls. No crec equivocar-me si li pronostique que aquest general un dia establirà sobre l'Argentina un govern autoritari davant l'estat de coses tan caòtic.

FITZROY.-Aplicarà la seua teoria de la supervivència dels més forts per a explicar el poder de Rosas? Crearà vosté un mètode d'interpretació?

DARWIN.- Tenint en compte que el general és un dels majors hisendats del país, que ha aconseguit reunir un considerable nombre de soldats sota les seues ordres en la Pampa, no seria gens estrany que els utilitzara per a defensar els seus interessos i els de la seua classe. Encara que seria una temeritat traure conclusions per a les societats humanes a partir d'observacions de la vida natural. En realitat no sobreviu el més fort, sinó el millor adaptat als canvis de l'exterior. A les Galápagos...

FITZROY.-Ah, Les Galápagos, aquelles illes del dimoni. No sé com li poden entusiasmar tantíssim aquells illots de lava encara fumejant i d'olor sulfurosa perduts en mig de l'Oceà, plens de monstres repugnants sobre agulles de lava petrificada.

DARWIN.- Precisament pel seu aïllament, per la seua creació recent, semblen acostar-nos al moment místic en què van sorgir les criatures.

FITZROY.-En el qual Déu El nostre Senyor va crear les coses.

DARWIN.- Sí, en el qual Déu va crear aquestes criatures, amb un cert retard.

FITZROY.-Sé per on va, estimat tossut Papamosques. Déu va crear totes les criatures. El que va passar després només Déu pot saber-ho.

DARWIN.- Ara comprenc, senyor Café Calent, per què vosté recitava sempre el mateix versicle del Gènesi en tots els seus oficis dominicals de la coberta de popa

FITZROY i DARWIN (*Reciten junts, en peus i amb la mà en el pit*).- “Va fer Déu totes les bèsties de la terra segons la seua espècie. I va veure Déu que estava bé. Va dir llavors Déu, fem l'home a la nostra imatge perquè domine sobre els peixos de la mar, sobre els ocells del cel i sobre les bèsties de la terra i sobre tots els animals que es mouen en ella”. (*Riuen*)

FITZROY.-Què deia sobre les maleïdes illes dels Galápagos? Perdone.

DARWIN.- No ho recorde. (*Després de pensar-ho un moment*) Ah, sí. Intentava demostrar-li que el més fort és qui s'adaptava al medi. En absència de depredadors, els pardals allí són extremadament confiats, com les grans tortugues que poden ser agafades sense problemes i de fet constitueixen la principal aportació de carn fresca per als baleners que recalen allí a posta. Per això els pronostique la seua ràpida extinció. Les aus no s'espantaven quan una persona s'acostava a la bassa on bevien, i se les podia caçar solament amb l'ajuda d'un garrot, o es posaven tranquil·lament al teu muscle. Però algunes espècies, no les més fortes, sinó les que més ràpid es van fer espantadisses, només van sentir el primer tret d'escopeta i escaparen, seran les que sobrevisquen.

FITZROY.-Puc interpretar que l'home és l'espècie més forta per la seua capacitat d'adaptació? Que és el rei de la creació, no perquè Déu el va fer a imatge seua, no perquè el va manar governar sobre la resta dels éssers, sinó perquè ha perfeccionat els seus dots de depredador?

DARWIN.- La veritat és que no ho havia pensat així. Però és una hipòtesi que amb el seu permís me l'apunte (*Treu el quadern i es disposa a escriure*)

FITZROY.-No li ho permet (*Li agafa el quadern violentament*) Abans el llance a la mar. (*L'alça després damunt del seu cap amb la intenció de fer-ho al cantell de l'escenari, com si fora la borda del vaixell*)

DARWIN.- El meu diari del viatge! Estan totes les meues observacions al llarg de cinc anys. No s'hi atrevirà. (*Darwin s'alça intentant detindre'l*)

FITZROY.-Oh, sí, clar que ho faré. Llevat que...

DARWIN.- A menys què?

FITZROY.-Llevat que abjure d'aquesta idea herètica que Déu no va fer l'home a la seua imatge i que governa sobre la resta dels éssers sol per la seua capacitat d'adaptació.

DARWIN.- Però si això ho ha dit vosté, no jo!

FITZROY.-Ho he dit jo?

DARWIN.- Solament vosté.

FITZROY.- No ho diu ací?

DARWIN.- En absolut.

FITZROY.- Perdone (*Li entrega el quadern després de fullejar-lo breument, però amb suspicàcia extrema*) He fet conclusions massa extemporànies. El dimoni no està en les paraules, sinó en la seua interpretació injusta.

DARWIN.- Té vosté raó. Les paraules són paraules. El sentit apareix cada vegada que aquestes són llegides per cadascuna dels persones que les pensen. Depenent de la competència intel·lectual del lector, o dels seus prejudicis o vicis i defectes,

voldran dir a uns una cosa i a uns altres una altra. La ciència és l'única proposició neutral, la que planteja els fets a la llum de la comprovació. Per exemple. Les seues investigacions sobre la descripció de la costa patagònica són les que són. Científicament no tenen cap objecció. Però per als ulls de l'Almirallat argentí o francès poden arribar a ser la prova dels plans de la Corona britànica per envair aquella zona. O els seus descobriments en matèria meteorològica. Vosté amb els seus cronòmetres i baròmetres ha arribat a ser capaç de pronosticar el temps que farà, de preveure tempestes, un avançament espectacular que podrà salvar innumbrables vides d'ara en avant. Però per a la mentalitat medieval, o algú sumit en l'obscurantisme, poden ser la prova dels seus dots màgics, de les seues pràctiques d'endeví i nigromant provinents d'un pacte amb el dimoni. Per cert. Ho hauria fet?

FITZROY.- El què, un pacte amb el dimoni?

DARWIN.- El quadern. Llançar-ho per la borda.

FITZROY.- Per descomptat, si d'això depenguera la salvació de la meua ànima. Potser em penedisca de no haver-lo llançat. És més, hauria d'haver-lo abandonat en un d'aquells illots deshabitats per tal de no permetre'l publicar el seu diari de viatge amb alguna de les seues idees demoníques.

DARWIN.- Som científics, capità. No hi ha major glòria per a la raó que establir un bell diàleg entre la ciència i les veritats de la Bíblia, vosté va dir això.

FITZROY.- Sí, ho vaig dir. Però només per a enaltir l'obra del Creador i no perquè fora posat en dubte. El diable està a l'aguait, ací en aquest vaixell és l'ombra que porta vosté. Charles Darwin, enfosquant la resplendent creació del Senyor, omplint de tenebres la fe. No puc acceptar els seus postulats, perquè, si ho faig,

no hi ha res fix, el món es desintegraria en un contrasentit del qual Déu és expulsat, negat. No. Encara que la meua intel·ligència poguera acceptar-ho, la meua ànima, la meua consciència no pot. Però els homes, meu benvolgut Filòsof, no sols som raonaments, sil·logismes, conclusions lògiques. Som molt més que això. Som un lament d'amor, un plor d'esperança, un pont de caritat. Si haguera d'encomanar el meu esperit al regne de l'atzar com vosté afirma, posaria fi a la meua vida.

DARWIN.- Per què no pot integrar l'atzar dins de les disposicions divines? Per què no comprendre que existeix el Rellotger que ha creat aquest magnífic mecanisme de rellotgeria, però que aquest Rellotger és cec? Per què no llegir la Bíblia des de la metàfora o el símbol? O per què no interpretar la creació com una preciosa i molt concreta projecció del laberint espiritual de la persona: la por a les tenebres, la revelació de la llum, l'escenari representatiu del cel, la terra, la mar, l'aire? Per què no submergir-se en un fèrtil bany poètic que resumeix d'una manera genial el drama de la vida humana en la creació, la caiguda, l'exili, la salvació que ens redimeix de la nostra angoixa per la mort eterna?

FITZROY.- Proposa llegir la Bíblia com els poemes de William Wodsworth o Coleridge?

DARWIN.- No, però sí com ho fa Milton en el seu imprescindible *Paradís Perdut* o William Blake amb les seues imatges angelicals deslligades de la literalitat i vivificades per l'experiència personal. Per exemple.

FITZROY.- La llei de déu no pot ser una experiència personal. Si tot és personal, tot s'afona en les sacsejades d'un gran cataclisme, com un terratrèmol total, sentint

que la terra es liquava sota els nostres peus, la Creació, Déu, la Corona, l'Imperi Britànic, les classes socials.

DARWIN- Copèrnic, Galileu no van destruir Déu, al contrari, aquest sembla eixir reforçat després de les investigacions sobre la seua voluntat.

FITZROY.- La voluntat divina és inescrutable.

DARWIN- No ho crec així. No ha pensat potser que Déu ens va enviar la Bíblia precisament perquè coneguérem els seus designis?

FITZROY.- I per a advertir-nos que no menjàrem de l'arbre de la ciència.

DARWIN- Però en vam menjar. Eva va oferir la poma a Adán i se'ls va despertar la consciència.

FITZROY.- Sabent llavors que estaven nus. Recorda qui va temptar a la primera amb el fruit? Va ser la serp. El Dimoni.

DARWIN.- Fora el dimoni o una iguana de les Galápagos, el fet és que vam ser despertats de la innocència. La consciència no sols ens possibilita veure'ns a nosaltres mateixos, sinó contemplar el que ens envolta, per a sentir-nos un amb els éssers del món. No podem tornar a adormir-nos en la ignorància, i separar-nos del món amb el qual ens hem unit.

FITZROY.- Espere, espere. Ignorància és per a vosté el coneixement de les coses sagrades? Ensopiment la gràcia de la Fe?

DARWIN- No, no ho dic així. És vosté qui torna a atribuir-me coses que no he dit. El que sí que dic és que cal ser valent per a afrontar els desafiaments de la intel·ligència, per a acceptar amb totes les conseqüències els descobriments de la

ciència. Com molt bé ens ve relatat en el Gènesi, “per haver menjat de l'arbre de la ciència, sereu expulsats de l'Edèn i tindreu patiments amb dolor sense compte”.

FITZROY.- Què sabrà vosté què és el dolor? No es pot imaginar a quins profunds abismes pot l'ànima humana descendir. Els terribles mals de cap que m'assetgen periòdicament...

DARWIN- No, no ho sé, però intuïsc que els seus mals de cap, les irrupcions d'ira tan comentades per la tripulació, els dies sencers de mutisme i abatiment, les caigudes en la melancolia, els atacs de pànic no són més que manifestacions externes d'un conflicte intern entre el remordiment, els fracassos i les esperances. L'infern que li esclata al seu cap amb els trenta-sis cronòmetres de la seua cabina. (*S'acosta i li posa la mà en el muscle*) Explique'm, Robert, quin és l'infern en el qual viu?

FITZROY.- (*Se separa no gaire amigablement*) Sí, es pot dir que visc en un infern i vosté no és aliè al fet que m'haja precipitat en ell.

DARWIN- Jo? Per déu, no m'espante.

FITZROY.- Sí. Vosté, amb les seues idees sinistres sobre la Creació està omplint-ho tot de tenebres. I en les tenebres és on habita el Maligne. Vaig confiar en vosté perquè m'acompanyara amb la seua amicitia i el resultat ha sigut que m'ha omplit de dubtes fins a sentir com s'ha pervertit la meua condició d'home i de cristià. Vosté m'ha aportat amb les seues reflexions les dosis indispensables de veritat que un home necessita com l'aire per a respirar. Però les seues idees han portat tant d'aire, tant d'aire, que, igual que la galerna quan bufa incontenible els pulmons són incapaços d'inspirar per la força del vent, les seues perverses idees

em tallen la respiració i em sent pròxim a l'asfíxia. El vaig triar perquè espantara els dimonis de la soledat i m'ha afonat en ella més encara. El vaig ficar al meu vaixell i en la meua vida per a foragitar l'esperit turmentat del capità Stokes, que encara continua clamant de dolor en la meua cabina, per esvair l'ominosa ombra del seu trist destí que vaig estar a punt de consumir-lo en mi mateix amb aquesta navalla (*Trau la navalla d'afaitar, la desplega i posa el tall sobre la jugular*)

DARWIN- (*Intenta agafar la navalla, però FitzRoy s'allunya*) Capità! Què fa ara?

FITZROY.- Va ser en Valparaíso. Vosté estava en el continent malalt durant sis llargues i interminables setmanes.

DARWIN- Sí, van ser unes febres terribles. Els gautxos afirmaven que estava afligit de la picada d'una d'aqueles xinxes.

FITZROY.- (*Agafa Darwin dels muscles i el mira directament als ulls. La navalla encara la duu a la mà*) No podia suportar més estar sense la seua apressant i no obstant balsàmica companyia. Perquè sense vosté els dimonis em torturaven.

DARWIN- De què està parlant? De quins dimonis es tracta?

FITZROY.- Dels dimonis del destí. Amb una navalla com aquesta el meu oncle es va tallar el coll. Tots ho atribuïem a una eixida contra les migranyes tan fortes que patia. Jo també tinc aquests mals de cap i m'espanta acabar com ell. Però, sap el més estrany? Quan més segur em sentia, navalla en mà, allà en la cabina en Valparaíso, quan sabia que podia fer-ho amb la fredor necessària, em vaig adonar que no m'afligien els mals de cap. De totes maneres, vaig pensar, el capità Stokes no patia migranyes i va morir en la meua mateixa cabina després de pegar-se un tret. El dolor físic no té res a veure amb el desig de posar fi a la

teua vida. És una malaltia de l'ànima assetjada per l'esfondrament. És un estat de soledat profunda i absoluta enfront del caos suprem, és l'absència de sentit per tot, la dissolució de la importància de les coses, inclús de les més sagrades. Vaig buscar en vosté un contrapès a la rigidesa de la disciplina d'un vaixell de l'Almirallat, algú amb qui dissipar l'aclaparadora responsabilitat del comandament. No he deixat de sentir l'espasa de Dàmocles des que vaig substituir en el Beagle el capità Stokes. Des de llavors he de lluitar per fer-me sentir entre els llops famolencs de l'Almirallat, i guardar una mínima condescendència entre els mariners per a evitar qualsevol conat de rebel·lió i no acabar com aquell capità del balener amotinat, la calavera del qual vosté va trobar en un cràter de les Galápagos. Necessitava algú que em tractara no com un capità, sinó com un amic. I he de reconèixer que he trobat en vosté l'amic que mai no he tingut en terra, de mirada franca, idees clares i sense por d'exposar-les. Tots necessitem a prop qui ens diga les veritats, que no s'amague per por de ser reprovat. Encara que m'exaspera la seua tranquil·litat, he de valorar la constància i els seus esforços per comprendre'm i calmar-me. No sé què faré en terra sense el seu suport. Vull llegir el seu diari, vull que vosté llegisca el meu abans de publicar-lo. I vull saber de vosté. Només li demanaria, si és possible que pugui demanar-li-ho, que modere les seues opinions respecte a la Creació i respecte a la paraula divina si publica les seues observacions. No voldria haver d'aparèixer com a teló de fons d'idees herètiques i contràries a la llei de Déu. Al cap i a la fi la llei de Déu és la que m'ha salvat de la terrible temptació del suïcidi, la que em dona encara forces per a seguir avant malgrat tots els dubtes.

DARWIN- Es bo dubtar. Crega'm. Un al·licient per a la ciència i una prevenció contra l'esclerosi del pensament.

FITZROY – Vosté en dubta?

DARWIN- Soc un mar de dubtes.

FITZROY - Com intenta dissipar-les?

DARWIN- No ho intente. Deixe que em guien per a conèixer.

FITZROY - Ens és necessari conèixer? No podem abandonar la tirànica obligació de
saber i entregar les nostres armes a la Fe?

DARWIN- Som humans, capità. És el nostre destí i la nostra condemna.

FITZROY – En certa manera, sí, és veritat que des d'aquest punt de vista, el càstig
resulta una mica més distingit.

DARWIN- Es la nostra corona.

FITZROY – D'espines.

DARWIN- I de glòria.

VEU D'UN MARINER.- Faro a estribord!

FITZROY – Hem arribat. Ha de ser el cap de Plymouth.

DARWIN- Bé. Un bon auguri. Just quan comença el dia.

FITZROY – No em vingi ara amb supersticions, senyor Darwin.

DARWIN- Un mai està segur de no necessitar les potències fosques de l'univers. Fins i
tot la ciència no està lliure d'això.

FITZROY – Vosté sempre tan punyeter.

Teló